

Міністерство освіти і науки України
Західноукраїнський національний університет
Юридичний факультет

Кафедра адміністративного
права та судочинства

МІЖДИСЦИПЛІНАРНА КУРСОВА РОБОТА

з дисципліни: «Фінансове право»

на тему: «Економічна безпека, як предмет фінансово-правового регулювання»

Студентка групи ПР-33

Бондарчук М. Р.

Керівник: д. філ. з права, доц. Іванюк В. Д.
Національна шкала _____

Кількість балів: _____ Оцінка: ECTS _____

Члени комісії _____

(підпис)

(прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ЯК ПРАВОВОЇ КАТЕГОРІЇ.....	6
1.1. Поняття економічної безпеки: загальнотеоретичний і фінансово-правовий підходи.....	6
1.2. Основні ознаки, функції та структура економічної безпеки.....	7
1.3. Економічна безпека як об'єкт фінансово-правового впливу.....	9
Висновки до розділу 1.....	11
РОЗДІЛ 2. ФІНАНСОВО-ПРАВОВІ МЕХАНІЗМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ.....	13
2.1. Нормативно-правова база економічної безпеки у фінансовому праві України.....	13
2.2. Роль державних органів у системі фінансово-правового забезпечення економічної безпеки.....	15
2.3. Аналіз інструментів фінансового контролю, моніторингу та протидії фінансовим правопорушенням.....	17
Висновки до розділу 2.....	19
РОЗДІЛ 3. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ФІНАНСОВО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ.....	20
3.1. Загрози економічній безпеці в умовах воєнного стану та трансформації економіки.....	20
3.2. Напрями вдосконалення фінансово-правового механізму забезпечення економічної безпеки.....	23
Висновки до розділу 3.....	25
ВИСНОВКИ.....	27
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	30

ВСТУП

Актуальність теми економічної безпеки як об'єкта фінансово-правового регулювання зумовлена сучасними викликами, що постали перед Україною в умовах повномасштабної війни, затяжної економічної нестабільності та структурних трансформацій фінансової системи. Економічна безпека, що раніше асоціювалася переважно з макроекономічними індикаторами, у сучасному світі набула статусу правової категорії, яка інтегрує фінансову політику, інституційну спроможність держави, антикризове управління, цифровізацію та стратегічне планування. Зміна природи економічних загроз — від класичних до гібридних — вимагає переосмислення ролі права, насамперед фінансового, у формуванні ефективних інструментів захисту національних інтересів. В умовах постійного тиску на державний бюджет, зростання боргового навантаження, руйнування критичної інфраструктури та необхідності швидкого реагування на нестабільність світових ринків економічна безпека стала не просто питанням виживання, а головним стратегічним пріоритетом державного управління.

Науково-практичне значення теми полягає у необхідності формування цілісної, логічно вибудованої системи фінансово-правового забезпечення економічної безпеки держави, яка здатна ефективно реагувати на внутрішні й зовнішні виклики. Результати дослідження мають бути застосовані як у сфері нормотворчості, так і в процесі організації діяльності державних органів фінансового контролю, аудиту, бюджетного планування та економічної аналітики. Практичне значення роботи також полягає в окресленні напрямів удосконалення нормативної бази, інституційної моделі та правових процедур захисту фінансової стабільності в кризових умовах.

Метою дослідження є визначення змісту, структури та особливостей фінансово-правового регулювання економічної безпеки держави, виявлення актуальних загроз у сучасних умовах, а також обґрунтування шляхів удосконалення відповідних механізмів правового впливу.

Для реалізації цієї мети у курсовій роботі поставлено **наступні завдання:**

- розкрити теоретико-правову природу економічної безпеки, її ознаки та функції як правової категорії;
- проаналізувати чинну нормативно-правову базу фінансового регулювання економічної безпеки України;
- охарактеризувати інституційний механізм забезпечення економічної безпеки та визначити роль державних органів у цьому процесі;
- дослідити інструменти фінансового контролю, моніторингу та протидії фінансовим правопорушенням;
- виявити основні загрози економічній безпеці в умовах воєнного стану та трансформації економіки;
- обґрунтувати напрями вдосконалення фінансово-правового механізму забезпечення економічної безпеки в сучасних умовах.

Ступінь наукового дослідження теми у вітчизняній літературі є досить високим. Проблематиці фінансової та економічної безпеки держави присвячено праці таких авторів, як Аванесова Н. Є., Калініченко Л. Л., Бойченко О. К., Колодко Н. С., Кошельок Г., Пудичева Г., Данілова Е. І., Колмакова О. М., Стеблянка А. В., Лісов Д. А., Мірошніченко М., Верескун М., Мосцевенко К. Є., Подмазко О. М., Міщук Є. В., Литвиненко Т. М., Шемаєва Л. Г., Онофрійчук В. П., Кисільова І. Ю., Хомишин І. та інші. Ці науковці розглядають економічну безпеку в різних аспектах: від концептуального визначення до конкретних правових механізмів її забезпечення в умовах глобальних і локальних викликів.

У своїх дослідженнях вони аналізують індикатори економічної безпеки, функціонування відповідних державних інституцій, роль податкової та бюджетної політики, специфіку правового регулювання в кризових ситуаціях. Проте, незважаючи на наявність великої кількості публікацій, узагальнюючі міждисциплінарні дослідження, які поєднують фінансово-правовий підхід з

антикризовим управлінням, залишаються актуальними й недостатньо реалізованими в науці.

Об’єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають у сфері фінансово-правового забезпечення економічної безпеки держави.

Предметом дослідження є система фінансово-правових норм, інституцій, інструментів та механізмів, за допомогою яких забезпечується економічна безпека України.

Для досягнення поставленої мети у роботі використано **комплекс методів**, зокрема: загальнонаукові (аналіз, синтез, індукція, дедукція, узагальнення), спеціально-юридичні (формально-правовий, порівняльно-правовий, системно-структурний), а також прогностичні методи для формування пропозицій щодо вдосконалення нормативного регулювання у сфері фінансової безпеки.

Структура курсової роботи. Курсова робота складається з вступу, трьох розділів, які об’єднують вісім підрозділів, висновків, списку використаних джерел (29 найменувань на 4 сторінках). Загальний обсяг роботи становить 33 сторінки, з яких основний текст – 27 сторінок.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ЯК ПРАВОВОЇ КАТЕГОРІЇ

1.1. Поняття економічної безпеки: загальнотеоретичний і фінансово-правовий підходи

Економічна безпека — це багатогранне поняття, яке на стику економіки, права та національної безпеки набуває особливої значущості як для суспільства загалом, так і для фінансово-правової науки зокрема. Вона охоплює не лише стійкість держави до внутрішніх і зовнішніх загроз, а й здатність ефективно функціонувати у середовищі фінансових, податкових, монетарних і кредитних викликів. Сутність економічної безпеки тісно пов'язана з рівнем розвитку державних інституцій, ефективністю правового регулювання та здатністю фінансової системи забезпечувати стабільність основних макроекономічних параметрів. Як слушно зазначає Аванесова Н. Є., «економічна безпека — це стан захищеності національних інтересів в економічній сфері, що забезпечує сталий розвиток і фінансову незалежність держави» [1, с. 5].

У фінансово-правовій площині економічна безпека розглядається передусім як об'єкт державного впливу, що підлягає нормативному регулюванню з боку органів публічної влади. Це вимагає чіткого визначення її ознак, форм та інституційного наповнення. На думку Калініченко Л. Л., «економічна безпека не є виключно економічною категорією — вона трансформується у правову через систему державних фінансових важелів: податкову, бюджетну, валютну, митну політику тощо» [7, с. 58]. Таким чином, економічна безпека виступає як інтегративне поняття, що поєднує економічну стійкість із юридичними інструментами її гарантування.

Юридичне визначення економічної безпеки не є уніфікованим у науковій літературі, проте спільним знаменником більшості підходів є наголос на необхідності забезпечення сталого функціонування фінансової системи держави.

Як підкреслює Данілова Е. І., «економічна безпека — це такий стан економіки, за якого держава здатна ефективно реалізовувати свої фінансові функції, протидіяти загрозам та забезпечувати фінансову стабільність» [5]. Саме ця позиція наближує економічну безпеку до предмету фінансово-правового регулювання, оскільки під контролем держави перебуває вся система акумуляції та використання публічних фінансів.

Відповідно до сучасних теорій фінансового права, економічна безпека постає не лише як стратегічна ціль, а і як функціональний критерій ефективності правової системи у сфері фінансів. Як слушно зауважує Мірошніченко М., «у визначенні цього феномену важливо враховувати не тільки здатність до нейтралізації ризиків, а й наявність запобіжників, закріплених у нормативно-правових актах, які дозволяють державі діяти на випередження загроз» [14]. Таким чином, економічна безпека набуває юридичного виміру саме завдяки наявності спеціальних інструментів фінансового права, таких як контроль за доходами та витратами бюджету, механізми оподаткування, система державного фінансового моніторингу тощо.

У підсумку, економічна безпека — це складне і багатоаспектне явище, яке вимагає системного аналізу як у межах економічної теорії, так і в контексті фінансово-правового регулювання. Її сутність полягає не лише у здатності держави протистояти фінансовим ризикам, а й у створенні ефективної нормативної бази для попередження, нейтралізації й компенсації наслідків економічних загроз. У цьому контексті визначення, аналіз і впорядкування механізмів забезпечення економічної безпеки стають предметом глибокого правового осмислення.

1.2. Основні ознаки, функції та структура економічної безпеки

Економічна безпека є складною багатоелементною категорією, що поєднує у собі як загальноекономічні, так і правові характеристики. Її визначення не може бути вичерпним без окреслення системи притаманних їй ознак. До головних ознак

економічної безпеки науковці відносять: стабільність функціонування економічної системи, здатність до самовідновлення, адаптацію до змін зовнішнього та внутрішнього середовища, ефективне використання фінансових, трудових та природних ресурсів, а також інституційну захищеність національних інтересів у фінансовій сфері. За визначенням Литвиненко Т. М., «ознаки економічної безпеки полягають у спроможності держави протистояти деструктивному впливу зовнішніх та внутрішніх загроз, зберігати керованість економічними процесами, забезпечувати фінансову стабільність і дотримання соціальних стандартів» [13, с. 94].

Окрему увагу у науковій літературі приділено функціям економічної безпеки, які є проявом її сутності в динаміці. Найбільш поширеним є поділ функцій на стратегічні та оперативні. Стратегічні функції забезпечують довготривале планування економічного розвитку, формування пріоритетів національної економіки та розробку ефективної фінансової політики. Оперативні ж спрямовані на виявлення, аналіз і нейтралізацію загроз економічній системі, що виникають у реальному часі. Не менш важливою є превентивна функція, яка проявляється у здатності держави завчасно розробляти і впроваджувати правові та економічні механізми для запобігання фінансовим кризам. Аванесова Н. Є. слушно зазначає, що «функції економічної безпеки є проекцією економічної доцільності на юридичну необхідність» [1, с. 6], тобто, йдеться не лише про бажаний стан, а про реальну обов'язковість його досягнення за допомогою правових інструментів.

Структура економічної безпеки є багаторівневою та включає як горизонтальний, так і вертикальний виміри. У горизонтальному розрізі зазвичай виокремлюють фінансову, енергетичну, інвестиційну, валютну, податкову, митну, соціальну та екологічну складові. Кожна з них має власну специфіку, проте всі разом вони формують єдиний механізм економічного захисту. Фінансова безпека, наприклад, як зазначає В. Ведмеденко, «охоплює стабільність національної валюти, ефективність бюджетної та банківської системи, а також надійність джерел

наповнення державного бюджету» [4]. У вертикальному розрізі економічна безпека поділяється на рівні: загальнодержавний, галузевий, регіональний, корпоративний та індивідуальний. Це дозволяє виявляти загрози на різних етапах функціонування економіки та застосовувати адресні правові механізми впливу.

Загалом, ознаки, функції та структура економічної безпеки не є відокремленими складовими — вони перебувають у постійній взаємодії. Ознаки дають змогу ідентифікувати стан безпеки, функції — реалізувати державну політику її забезпечення, а структура — організувати весь комплекс відповідних заходів. Таким чином, аналіз цих елементів не лише розкриває сутність економічної безпеки як складного системного явища, а й забезпечує підґрунтя для її ефективного фінансово-правового регулювання.

1.3. Економічна безпека як об'єкт фінансово-правового впливу

Сучасна економічна реальність вимагає розгляду економічної безпеки не лише як стратегічного орієнтира державного управління, а й як цілісного об'єкта фінансово-правового впливу, що підлягає системному регулюванню з боку компетентних органів державної влади. У цьому контексті економічна безпека перестає бути виключно економічною категорією — вона переходить у правову площину, де з нею оперують не лише економісти, а й юристи-фінансисти, законодавці, фахівці з податкового, бюджетного та банківського права. Юридичне визнання економічної безпеки як об'єкта фінансово-правового регулювання зумовлює необхідність визначення відповідної нормативної бази, встановлення конкретних механізмів захисту та забезпечення ефективного функціонування фінансової системи навіть в умовах воєнних загроз, економічних криз та глобальних трансформацій. За визначенням Данілової Е. І., «економічна безпека як правова категорія охоплює не лише обсяг фінансових ресурсів, а й інституційні засади їх збереження, розподілу та стратегічного використання в інтересах суспільства» [5].

Фінансово-правовий вплив на економічну безпеку здійснюється через систему законів, підзаконних актів, рішень органів державної влади, інструментів фінансової політики, контролюючих та моніторингових процедур. Такий вплив має подвійну природу: з одного боку, він є стабілізуючим — через законодавче закріплення гарантій економічної рівноваги, з іншого — профілактичним, тобто спрямованим на запобігання деструктивним процесам. До основних напрямів фінансово-правового впливу можна віднести регулювання податкових відносин, бюджетної системи, державного фінансового контролю, валютного регулювання, а також фінансово-правової відповідальності за економічні правопорушення. Саме через ці напрями формується правове середовище, яке або забезпечує належний рівень економічної безпеки, або, навпаки, при його дисфункції — сприяє загостренню ризиків.

Найбільш помітним проявом фінансово-правового впливу на економічну безпеку є державна податкова політика. Як зазначає О. Бойченко, «податки виконують не тільки фінансову функцію, а й функцію регулювання економічних процесів, зокрема розподілу фінансових ресурсів, стимулювання інвестицій, підтримки пріоритетних галузей. У періоди воєнного стану або фінансової нестабільності держава через зміни у податковому законодавстві може адаптувати систему до нових викликів, зберігаючи економічну рівновагу» [2]. Так само важливою є бюджетна політика, адже саме через державний бюджет реалізуються ключові заходи з протидії економічним загрозам, здійснюється фінансування оборонного сектору, критичної інфраструктури, систем соціального захисту тощо. Бюджетний кодекс України «встановлює загальні правові рамки, в яких функціонує фінансова система держави, і слугує основним правовим інструментом для досягнення макроекономічної стабільності» [3].

У цьому контексті особливої актуальності набуває діяльність спеціалізованих органів, таких як Бюро економічної безпеки України. Це нова інституція, наділена повноваженнями щодо виявлення, розслідування та попередження правопорушень

у сфері публічних фінансів. Як зазначають Стеблянко А. В. та Лісов Д. А., функціонування Бюро є «прикладом трансформації підходу до забезпечення економічної безпеки з адміністративно-контролюючого в напрям профілактично-аналітичного» [25, с. 188]. Таким чином, правове регулювання економічної безпеки не обмежується жорстким контролем, а прагне до створення передбачуваного правового середовища, що дозволяє суб'єктам господарювання діяти у межах закону та при цьому зберігати економічну стійкість.

Підсумовуючи викладене, слід наголосити, що економічна безпека виступає як об'єкт фінансово-правового впливу саме завдяки тому, що вона включає всі основні сфери публічних фінансів, вимагає системного нормативного закріплення і реалізується через широкий спектр фінансово-правових інструментів. Рівень ефективності цього впливу визначає, наскільки держава здатна захистити свої стратегічні економічні інтереси в умовах глобальної нестабільності, збройної агресії та внутрішньополітичних трансформацій.

Висновки до розділу 1

Економічна безпека є складною багатогранною категорією, що об'єднує в собі економічну доцільність і правову необхідність, стаючи ключовим елементом у забезпеченні стійкості та самодостатності держави. У сучасному контексті вона не обмежується лише економічними показниками, а формується також під впливом правових механізмів, зокрема фінансово-правових інструментів, які надають їй нормативного статусу та дозволяють реалізовувати державну політику у сфері захисту публічних інтересів. Визначення економічної безпеки через призму фінансового права дозволяє виокремити її як самостійний об'єкт правового регулювання, що підлягає системному аналізу, контролю та правозастосуванню.

Основні ознаки економічної безпеки дозволяють ідентифікувати її на рівні як економічної, так і правової систем. Серед них — стабільність фінансової системи, ефективність використання ресурсів, здатність до відновлення після кризових

впливів, прозорість державних фінансів та стійкість до зовнішніх загроз. Водночас функції економічної безпеки розкривають її роль у державному управлінні — від стратегічного прогнозування до оперативного реагування. Превентивна, стабілізуюча та регуляторна функції створюють основу для взаємодії економіки та права, забезпечуючи не лише економічну результативність, але й правову визначеність.

Структура економічної безпеки є системною та ієрархічною, охоплюючи як горизонтальні складові (фінансова, інвестиційна, енергетична, податкова безпека тощо), так і вертикальні рівні її реалізації (загальнодержавний, регіональний, галузевий, корпоративний). Саме така багаторівнева побудова дає змогу не лише здійснювати ефективний моніторинг стану безпеки на різних рівнях, а й застосовувати адресні механізми впливу залежно від сфери ризиків. Наявність гнучкої структури дозволяє формувати правову політику держави в умовах постійної змінності економічного середовища та викликів, зокрема під час війни.

Фінансово-правовий вплив на економічну безпеку є цілеспрямованим і комплексним. Він охоплює податкову, бюджетну, валютну, митну політику, державний контроль і нагляд, а також систему запобігання та реагування на економічні правопорушення. Саме правове забезпечення цих процесів створює передумови для формування економічного середовища, в якому можливе стає функціонування держави навіть у кризових умовах. Здатність фінансово-правових механізмів гнучко реагувати на загрози, адаптуватися до викликів і водночас залишатися в межах верховенства права — це і є головний показник ефективності забезпечення економічної безпеки.

РОЗДІЛ 2. ФІНАНСОВО-ПРАВОВІ МЕХАНІЗМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

2.1. Нормативно-правова база економічної безпеки у фінансовому праві України

Формування економічної безпеки як одного з центральних напрямів державної політики неможливе без належної нормативно-правової основи, що забезпечує стабільність, передбачуваність і юридичну визначеність дій суб'єктів фінансово-правових відносин. У межах українського законодавства економічна безпека безпосередньо не визначена як окрема правова категорія, проте вона проявляється через систему законодавчих актів, які регулюють фінансову діяльність держави, встановлюють механізми протидії економічним загрозам і закріплюють компетенцію органів, відповідальних за забезпечення фінансової стабільності. Найбільш фундаментальним актом у цій сфері є Бюджетний кодекс України, який закладає «засади формування, виконання й контролю за реалізацією Державного бюджету та місцевих бюджетів як інструментів фінансової політики держави» [3].

Важливе місце у системі джерел фінансово-правового регулювання економічної безпеки посідає також Податковий кодекс України. Він виконує не лише фіскальну функцію, а й функцію забезпечення стабільності наповнення бюджету, що є ключовим чинником фінансової самодостатності держави. Податкова політика, що ґрунтується на принципах справедливості, ефективності, передбачуваності та рівності, дозволяє зменшити ризики тінізації економіки, ухилення від оподаткування та зниження інвестиційної привабливості. Як зазначає Н. Колодко, «зміцнення податкової дисципліни — це одна з важливих умов досягнення економічної безпеки, зокрема в умовах воєнного стану та економічної турбулентності» [10].

У регулюванні валютних відносин важливим нормативним орієнтиром є Закон України «Про валюту і валютні операції», який «передбачає засади державного контролю за рухом капіталу, встановлює обмеження щодо операцій з іноземною валютою та визначає механізми фінансового моніторингу» [22]. Це особливо актуально в умовах воєнних ризиків, коли фінансова система піддається тиску з боку зовнішніх чинників, і потребує жорсткого контролю за фінансовими потоками для недопущення виведення капіталу за межі держави та фінансування антидержавної діяльності.

Окрему роль відіграє законодавство про фінансовий контроль, зокрема Закон України «Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні». Він визначає «правові, організаційні та методичні засади діяльності контролюючих органів, таких як Рахункова палата та Державна аудиторська служба України, що реалізують моніторинг ефективності використання публічних фінансів» [23]. Ці інституції мають особливе значення в контексті забезпечення прозорості державних видатків, а також у запобіганні та виявленні фінансових порушень, які загрожують економічній безпеці.

Сучасне законодавство також поступово формує спеціальні механізми для реагування на економічні загрози. Зокрема, важливим елементом нормативної бази є Закон України «Про Бюро економічної безпеки України», який започатковує нову модель правоохоронного органу у сфері публічних фінансів, орієнтованого на аналітичну діяльність, виявлення схем ухилення від оподаткування, контрабанди та інших фінансових злочинів. Цей закон є прикладом концептуального переходу від репресивної до превентивної моделі забезпечення фінансової безпеки в державі [25, с. 188].

Таким чином, нормативно-правова база економічної безпеки у фінансовому праві України є багаторівневою та багатокомпонентною. Вона включає кодекси, спеціальні закони, підзаконні нормативні акти, стратегії та програми, що в сукупності формують правове середовище для функціонування фінансової системи.

У процесі її вдосконалення ключовим завданням держави залишається забезпечення балансу між економічною доцільністю та юридичною визначеністю, що дає змогу не лише зберігати фінансову стабільність, а й своєчасно реагувати на виклики та загрози економічній безпеці.

2.2. Роль державних органів у системі фінансово-правового забезпечення економічної безпеки

Як зазначає Н. Авенесова, «функціонування системи фінансово-правового забезпечення економічної безпеки в Україні неможливе без цілеспрямованої та скоординованої діяльності державних органів, які виступають основними суб'єктами реалізації фінансової політики. Саме через інститути публічної влади здійснюється не лише формування правових механізмів впливу на економічні процеси, а й виявлення, попередження та нейтралізація фінансових загроз. У цьому контексті ключовими є не лише регулятивні функції, а й контрольні, аналітичні та правоохоронні повноваження, спрямовані на забезпечення сталості національної фінансової системи» [1, с. 5].

Центральну роль у цій системі посідає Міністерство фінансів України, яке визначає основні вектори фінансової політики, розробляє проекти законів та інших нормативно-правових актів у сфері бюджету, оподаткування, державного боргу й міжбюджетних відносин. За словами Калініченко Л. Л., саме «Міністерство фінансів є інституційним координатором механізмів економічної безпеки, що опосередковуються бюджетною та податковою політикою» [7, с. 59]. Цей орган також відповідальний за розподіл ресурсів у кризові періоди, що робить його діяльність визначальною в умовах воєнного стану чи загрози фінансової дестабілізації.

Невід'ємним елементом фінансової безпеки є діяльність Державної податкової служби України. Її функції охоплюють адміністрування податків, моніторинг фінансових операцій, боротьбу з тіньовою економікою та протидію

схемам ухилення від оподаткування. Як зазначає Аванесова Н. Є., «рівень податкової дисципліни безпосередньо впливає на фінансову самодостатність держави й визначає її спроможність реагувати на економічні виклики» [1, с. 6]. Саме тому правова визначеність процедур, автоматизація податкових процесів і прозорість взаємодії з платниками податків виступають ключовими передумовами для підвищення ефективності цього органу в системі економічної безпеки.

Контроль за ефективністю використання публічних коштів реалізується через діяльність Рахункової палати України, яка, згідно з Бюджетним кодексом України, має «повноваження проводити фінансові аудити та оцінювати ефективність виконання бюджетних програм» [3]. Разом із нею важливу функцію виконує Державна аудиторська служба України, що здійснює планові та позапланові перевірки фінансово-господарської діяльності державних установ і підприємств. Виявлення порушень фінансової дисципліни дозволяє не лише усувати окремі зловживання, а й формувати рекомендації щодо вдосконалення системи управління бюджетними ресурсами.

Особливої уваги заслуговує Бюро економічної безпеки України, створене як спеціалізований орган із протидії правопорушенням у сфері публічних фінансів. Науковці підкреслюють, що «діяльність БЕБ відображає зміну акцентів у системі економічної безпеки — від переважно карального до аналітико-превентивного підходу» [25, с. 188]. У компетенції Бюро — виявлення економічних злочинів, пов'язаних з ухиленням від сплати податків, шахрайством у бюджетній сфері, фінансуванням терористичної діяльності. Його функціонування ґрунтується на обробці великого масиву даних, що дозволяє виявляти системні загрози та прогнозувати негативні тенденції у фінансовому секторі.

Отже, державні органи в Україні формують багаторівневу інституційну структуру, яка охоплює як нормотворчу, так і контрольну, аналітичну та правоохоронну діяльність у сфері фінансової безпеки. В умовах війни, економічної нестабільності та посилення зовнішніх загроз саме їхня злагоджена робота

забезпечує здатність держави протистояти викликам, зберігати макроекономічну рівновагу та реалізовувати пріоритети сталого розвитку.

2.3. Аналіз інструментів фінансового контролю, моніторингу та протидії фінансовим правопорушенням

У системі забезпечення економічної безпеки особливе місце посідають інструменти фінансового контролю, моніторингу та протидії правопорушенням у сфері публічних фінансів. Вони виконують ключову функцію превенції та виявлення порушень, що загрожують фінансовій стабільності держави, ефективному функціонуванню бюджетної системи та легальності фінансово-господарських процесів. Як слушно зауважує Аванесова Н. Є., «фінансовий контроль є головним механізмом зниження ризиків фінансових втрат та відновлення балансу між інтересами держави і суб'єктів господарювання» [1, с. 6]. Цей механізм реалізується через систему процедур перевірки, аудиту, аналізу звітності, аналізу ризиків та санкційного впливу на порушників фінансової дисципліни.

Фінансовий контроль в Україні поділяється на внутрішній та зовнішній, кожен із яких має власні інструменти й правові підстави. Зовнішній контроль, що здійснюється Рахунковою палатою України, спрямований на оцінку ефективності використання бюджетних коштів та дотримання фінансового законодавства. Як зазначено у Бюджетному кодексі України, «Рахункова палата здійснює контроль від імені Верховної Ради України за надходженням коштів до Державного бюджету України та їх використанням» [3]. Водночас Державна аудиторська служба реалізує поточний контроль у формі ревізій, інспекцій та аудиторських досліджень, які дозволяють виявляти як порушення, так і недоліки у фінансовому управлінні.

Важливою складовою сучасної системи контролю є фінансовий моніторинг. Його мета — виявлення підозрілих фінансових операцій, які можуть свідчити про ухилення від сплати податків, легалізацію доходів, одержаних злочинним шляхом,

чи фінансування тероризму. На думку Калініченко Л. Л., «фінансовий моніторинг трансформується з простої аналітичної процедури в універсальний механізм виявлення економічних загроз на ранніх етапах їхнього формування» [7, с. 60]. У цьому процесі ключову роль відіграє Державна служба фінансового моніторингу України, яка співпрацює з банківськими установами, правоохоронними органами та міжнародними структурами, зокрема у межах вимог FATF.

Значна увага у сфері економічної безпеки приділяється саме протидії фінансовим правопорушенням. Як зазначає Степанова О., «фінансові злочини є не лише формою посягання на публічні ресурси, а й чинником, що підриває довіру до державних інституцій і здатність держави до реалізації своїх функцій» [26, с. 88]. У цьому контексті діяльність Бюро економічної безпеки України стає ключовим елементом правоохоронного аспекту економічної безпеки. БЕБ виконує аналітичну, слідчу та профілактичну функції щодо злочинів у сфері податкових, митних, бюджетних правопорушень. За словами Стеблянка А. В., «новий підхід, закладений у філософію БЕБ, полягає в концентрації на великих схемах, системному шахрайстві та збитках державі, що дозволяє ефективніше розподіляти ресурси» [25, с. 189].

Ще одним важливим інструментом є автоматизовані інформаційні системи, які дозволяють здійснювати цифровий аудит, онлайн-моніторинг і виявлення невідповідностей у фінансовій звітності. Розвиток таких систем дозволяє значно прискорити процеси контролю та зменшити вплив людського чинника. Як наголошує Верескун М., «впровадження електронного контролю забезпечує зменшення корупційних ризиків та підвищує якість фінансового адміністрування» [6, с. 172].

Висновки до розділу 2

Фінансово-правові механізми забезпечення економічної безпеки в Україні становлять складну і багаторівневу систему, що поєднує нормативно-правове

регулювання, інституційне адміністрування, аналітичну роботу та практичне реагування на загрози у сфері публічних фінансів. Їх ефективність значною мірою залежить від чіткості законодавства, скоординованості між державними органами та адаптивності інструментів контролю до сучасних економічних викликів. Розгалужена нормативно-правова база охоплює ключові напрями фінансової політики — податкову, бюджетну, валютну, контрольну — і створює підґрунтя для правового впливу на економічні процеси як у мирний час, так і в умовах надзвичайної ситуації, зокрема воєнного стану.

Координуючу роль у реалізації фінансової політики відіграють центральні органи виконавчої влади, зокрема Міністерство фінансів, Державна податкова служба, Рахункова палата, Державна аудиторська служба та новостворене Бюро економічної безпеки України. Їх діяльність охоплює як стратегічне планування й аналітику, так і безпосереднє здійснення контролю, розслідування порушень і формування запобіжників для уникнення зловживань. Особливої значущості набуває інституціоналізація економічної безпеки через створення БЕБ, що символізує перехід від репресивної до системної моделі державного реагування на економічні злочини.

Сучасні інструменти фінансового контролю та моніторингу — зокрема автоматизовані інформаційні системи, аналітичні модулі, ризикоорієнтовані моделі та електронні формати звітності — значно підвищують ефективність реагування на фінансові загрози. Вони дозволяють не лише виявляти порушення, а й запобігати їм, прогнозувати негативні тенденції, аналізувати системні ризики та оптимізувати бюджетне планування. Роль фінансового моніторингу, у свою чергу, суттєво посилилась у контексті боротьби з фінансуванням тероризму, ухиленням від оподаткування та відмиванням коштів.

РОЗДІЛ 3. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ФІНАНСОВО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

3.1. Загрози економічній безпеці в умовах воєнного стану та трансформації економіки

Воєнний стан, запроваджений в Україні у зв'язку зі збройною агресією росії, суттєво вплинув на всі сфери суспільного життя, зокрема на економіку та її фінансову безпеку. В умовах масштабної деструкції економічної інфраструктури, зміни логістичних маршрутів, порушення ланцюгів постачання та загального падіння ділової активності зростає потреба у переосмисленні фінансово-правових механізмів забезпечення економічної безпеки. У цей період спостерігається поглиблення кризових явищ у бюджетній сфері, зниження доходів держави, збільшення видатків на оборону та соціальні гарантії, що створює суттєвий дисбаланс між потребами та можливостями фінансової системи. Як зазначає Бойченко О. К., «війна радикально змінює пріоритети фінансової політики держави, зсуваючи фокус з економічного зростання на виживання, стабілізацію та збереження державності» [2].

Серед ключових загроз економічній безпеці в умовах війни можна виокремити зниження податкової бази внаслідок скорочення обсягів виробництва, зменшення споживання, руйнування інфраструктури та вимушеної зупинки діяльності підприємств у прифронтових і тимчасово окупованих територіях. Це призводить до нестачі бюджетних надходжень, що, у свою чергу, ставить під загрозу фінансування базових державних функцій. Як підкреслює Колодко Н. С., «системний ризик полягає в тому, що держава, зазнаючи фіскального тиску, змушена або скорочувати видатки, або вдатися до зовнішніх запозичень, що посилює боргову залежність» [10].

Іншою важливою загрозою є підвищення тінізації економіки. В умовах правової невизначеності, скорочення контролюючих функцій, слабкої інституційної присутності на територіях бойових дій та у прикордонних регіонах, спостерігається збільшення обсягів нелегального обігу готівки, тіньового експорту, контрабанди та фінансування кримінальних структур. За спостереженнями Кошельок Г. та Пудичевої Г., «воєнний стан створює “вікна можливостей” для недобросовісних гравців, що користуються зниженням уваги з боку держави та послабленням адміністративних механізмів контролю» [11]. У результаті — посилюється ризик зниження довіри до інститутів влади, розбалансування фінансової системи та зменшення ефективності державної політики у сфері економіки.

Особливу загрозу становлять атаки на енергетичну інфраструктуру, які прямо впливають на стабільність функціонування підприємств, забезпечення населення та надходження валютної виручки до бюджету. Колмакова О. М. зазначає, що «енергетична безпека є не просто галузевою проблемою — вона визначає загальну динаміку економіки та є структурною основою фінансової безпеки держави» [9, с. 47]. Руйнування енергогенеруючих потужностей, блокування постачання енергоносіїв, зростання вартості енергоресурсів — усе це підриває фінансову стійкість підприємств і сприяє зростанню соціального напруження.

У процесі трансформації економіки під впливом війни виникає і низка внутрішніх викликів. Йдеться передусім про потребу у переорієнтації виробничого потенціалу на військові потреби, створення нових моделей зайнятості, відновлення ланцюгів логістики, адаптацію фінансової системи до зовнішнього фінансування (грантів, кредитів, гуманітарної допомоги). За словами Міщука Є. В., «трансформація економічної структури в умовах війни супроводжується не лише технологічними, а й правовими зрушеннями, що вимагають оперативної реакції фінансово-правових інститутів» [15, с. 111]. Йдеться про потребу у вдосконаленні

нормативного регулювання, адаптації процедур публічних закупівель, створенні нових інструментів стимулювання економічної активності в умовах нестабільності.

Загрозою стає і зростання зовнішньої фінансової залежності. Державні запозичення, необхідні для утримання обороноздатності, системи охорони здоров'я, соціального захисту та підтримки критичної інфраструктури, значно збільшують навантаження на державний борг. Як зазначає Подмазко О. М., «боргові зобов'язання у воєнний час — це тимчасовий інструмент виживання, який у поствоєнний період може перетворитися на фактор фінансової нестійкості» [21]. У зв'язку з цим постає завдання не лише про залучення коштів, а й про чітке правове врегулювання умов фінансування, механізмів їх цільового використання, моніторингу та аудиту результатів.

В умовах воєнного стану особливу роль відіграє якість управлінських рішень, що мають прийматися в умовах правової невизначеності, обмежених ресурсів та стрімко змінного середовища. Мосцевенко К. Є. справедливо зазначає: «одним із визначальних чинників виживання економіки є здатність органів влади оперативно приймати рішення, балансуючи між правовими обмеженнями та фактичними потребами» [16]. Це вимагає нових підходів до делегування повноважень, цифровізації управлінських процесів, автоматизації контролю та підвищення інституційної спроможності органів фінансового контролю.

Таким чином, воєнний стан створює комплексну багатофакторну загрозу економічній безпеці держави, яка проявляється як у сфері доходів бюджету, так і в макроекономічній динаміці, фінансових потоках, інституційній структурі. У поєднанні з трансформаційними процесами, які зачіпають саму сутність економіки та її управління, виникає потреба в оперативному вдосконаленні фінансово-правового інструментарію, адаптації законодавства до кризових умов, а також посиленні ролі держави як гаранта економічної стійкості, здатного реалізовувати антикризову політику в рамках правового порядку.

3.2. Напрями вдосконалення фінансово-правового механізму забезпечення економічної безпеки

В умовах трансформаційної економіки, спричиненої війною, зовнішніми фінансовими викликами та глибокими структурними змінами у суспільстві, постає гостра потреба у перегляді, оновленні та систематичному вдосконаленні фінансово-правового механізму забезпечення економічної безпеки України. Сьогоднішня система, хоча й закладена на фундаментальних принципах законності, ефективності та прозорості, вимагає адаптації до нових викликів: від масштабних воєнних загроз до зростаючого боргового навантаження, втрати частини економічного потенціалу та необхідності інтеграції у європейський економічний простір. Механізм забезпечення економічної безпеки має бути не лише стабілізуючим, а й мобілізаційним, превентивним і прогнозованим.

Одним із ключових напрямів вдосконалення є оновлення нормативно-правової бази у сфері фінансів з урахуванням воєнних і поствоєнних реалій. Ідеться не лише про ухвалення тимчасових антикризових актів, а про системне реформування фінансового законодавства з урахуванням принципів гнучкості, оперативності та стійкості. За дослідженням Л. Шемаєвої, «законодавство повинно містити чітко прописані механізми реагування на форс-мажорні обставини, зокрема алгоритми управління бюджетними ризиками, пріоритетизації витрат, реструктуризації державного боргу, а також спеціальні процедури фінансового моніторингу у період дії особливого правового режиму. Такий підхід дозволить мінімізувати втрати бюджету та зберегти основні інститути фінансового управління навіть у кризових ситуація» [29].

Наступним пріоритетом є удосконалення функціонування органів, відповідальних за реалізацію фінансової політики держави. За словами І. Хомишина, «в умовах воєнного стану потребує перегляду модель взаємодії між Міністерством фінансів, податковою службою, Рахунковою палатою, Державною аудиторською службою та Бюро економічної безпеки. Необхідно створити єдину

інформаційну платформу, що об'єднуватиме ці інституції, спрощуючи обмін аналітикою, прискорюючи виявлення порушень та зменшуючи ризик дублювання повноважень» [26]. Така інтеграція дозволить підвищити ефективність фінансового контролю, оперативність реагування на загрози та забезпечити консолідоване планування у сфері публічних фінансів.

Особливої уваги заслуговує напрям цифровізації процедур фінансового регулювання та контролю. Автоматизація обробки фінансової звітності, запровадження електронного аудиту, ризикоорієнтованих моделей перевірок та онлайн-моніторингу операцій з бюджетними коштами є не просто інструментом оптимізації управління, а ключовою умовою попередження зловживань. Цифрові інструменти повинні стати системним елементом нового фінансово-правового механізму: вони забезпечують не лише ефективність, а й підзвітність фінансових рішень, а також сприяють підвищенню довіри до дій держави з боку суспільства і міжнародних партнерів.

Також актуальним є посилення аналітичної та прогнозної функції фінансових органів. За аналізом вчених, наприклад, за О. Степанової та В. Крикун, «економічна безпека потребує не лише фіксації вже наявних порушень чи криз, а й створення системи раннього виявлення ризиків. Це потребує розвитку інституційного потенціалу аналітичних підрозділів, формування єдиної системи фінансових індикаторів безпеки, впровадження антикризового моделювання та макрофінансового прогнозування» [26]. Особливе значення набуває підготовка нової генерації фахівців — фінансових аналітиків, юристів, аудиторів, які здатні працювати в умовах невизначеності та оперативно приймати правові рішення на основі змінної макроекономічної ситуації.

Не менш важливою сферою вдосконалення є інтеграція принципів економічної безпеки у процеси бюджетного планування, адміністрування публічних витрат та управління державною допомогою. Бюджетний процес повинен передбачати оцінку фінансових ризиків кожної статті видатків, визначення

категорій критичних витрат у випадку дефіциту ресурсів, а також механізми пріоритетного фінансування секторів, що забезпечують стійкість економіки: енергетики, оборони, аграрного виробництва, охорони здоров'я. Як зазначають автори, в тому числі Н. Васільцова, «післявоєнний період особливо актуальним стане розроблення спеціального правового режиму для реінтеграції економіки деокупованих територій, із запровадженням пільгових податкових умов, грантових програм та правових гарантій для інвесторів» [24].

Важливим напрямом залишається також міжнародна інтеграція системи економічної безпеки України у простір Європейського Союзу. Це вимагає адаптації фінансового законодавства до *acquis communautaire*, гармонізації підходів у сфері публічних фінансів, протидії шахрайству з коштами міжнародної технічної допомоги, а також запровадження спільних стандартів фінансового моніторингу. Участь у європейських системах обміну інформацією, залучення до програм фінансової стійкості, аудит сумісності українських механізмів контролю із європейськими — усе це стане основою нової моделі безпеки, орієнтованої на транскордонну стабільність та міжнародну підтримку.

Отже, вдосконалення фінансово-правового механізму забезпечення економічної безпеки вимагає не часткових, а системних змін — на рівні законодавства, інституційної організації, процедур, кадрового потенціалу та міжнародної взаємодії. Економічна безпека повинна перестати бути лише декларативною категорією — вона має стати обов'язковим критерієм у кожному бюджетному рішенні, податковому стимулі, фінансовому звіті чи правовому акті.

Висновки до розділу 3

Розділ 3 демонструє, що сучасна економічна безпека України стикається з багатогранними викликами, зумовленими як воєнними умовами, так і глибокою трансформацією економічної системи. Аналіз загроз показав, що бойові дії не тільки руйнують інфраструктуру, порушують логістичні ланцюги і зменшують

податкову базу, а й спричиняють значне зниження довіри до державних інституцій, що має прямий вплив на макроекономічну стабільність. Загроза тінізації, руйнування енергетичної інфраструктури та зростання зовнішньої фінансової залежності стають чинниками, які вимагають негайної уваги зі сторони держави та злагоджених антикризових заходів.

Водночас проведений аналіз свідчить про необхідність вдосконалення фінансово-правового механізму як основи економічної безпеки. Сучасні підходи до регулювання фінансів повинні орієнтуватися не лише на стабілізацію економічної ситуації, а й на превентивні заходи, що дозволяють заздалегідь виявляти та мінімізувати ризики. Вдосконалення нормативно-правової бази, інтеграція органів державного управління, цифровізація фінансового контролю та розширення аналітичних можливостей є ключовими напрямками, які сприятимуть ефективнішій реакції на зовнішні та внутрішні загрози.

Особлива увага приділяється модернізації управлінських процесів. Оперативність прийняття рішень, чітке делегування повноважень та інтеграція інформаційних технологій дозволять створити систему раннього виявлення ризиків і оперативного реагування на зміни в економічному середовищі. Такий підхід сприятиме зміцненню як фінансової стабільності, так і довіри громадськості до діяльності державних структур.

Крім того, важливим аспектом є адаптація фінансово-правових механізмів до нових умов міжнародної інтеграції. Гармонізація національного законодавства з європейськими стандартами, активізація співпраці з міжнародними організаціями та впровадження кращих практик є необхідними для зниження зовнішньої залежності та забезпечення стійкості економічної системи у довгостроковій перспективі.

ВИСНОВКИ

1. Економічна безпека на сучасному етапі розвитку української державності є не лише стратегічною метою, а й щоденним інструментом збереження національної стабільності. У роботі доведено, що економічна безпека – це багаторівнева категорія, яка поєднує економічну стійкість, ресурсну самодостатність, ефективність управління фінансами та здатність протистояти внутрішнім і зовнішнім загрозам. Вона охоплює як традиційні елементи фінансової дисципліни та бюджетної збалансованості, так і нові аспекти, пов'язані з воєнними, інформаційними, енергетичними та геоекономічними ризиками.

2. У першому розділі курсової роботи обґрунтовано теоретичну сутність економічної безпеки, розкрито її ознаки, функції та структуру як об'єкта фінансово-правового впливу. Доведено, що економічна безпека має системний характер, охоплюючи державний, регіональний, галузевий і корпоративний рівні. З точки зору фінансового права, вона постає як сфера, що вимагає цілісного правового регулювання, побудованого на принципах законності, доцільності, стабільності та ефективності використання публічних ресурсів. Особливу увагу було приділено ролі фінансових інструментів у забезпеченні передбачуваності, легітимності та контролю в економічній системі держави.

3. Розглянуто нормативно-правову базу фінансового регулювання економічної безпеки в Україні. На основі аналізу Бюджетного кодексу, Податкового кодексу, законів про валюту, фінансовий моніторинг, державний аудит та діяльність Бюро економічної безпеки виявлено фрагментарність і певну декларативність правового регулювання. Необхідність розробки єдиної концепції фінансової безпеки, закріпленої в спеціальному законі або нормативній доктрині, стала однією з ключових висновків дослідження.

4. Досліджено інституційний вимір забезпечення економічної безпеки. Показано, що міжвідомча координація між Міністерством фінансів, Державною податковою службою, Рахунковою палатою, Державною аудиторською службою та

Бюро економічної безпеки є недостатньо уніфікованою. Висновки підтвердили доцільність створення єдиної інтегрованої системи фінансового моніторингу з чітко розподіленими повноваженнями та спільними аналітичними платформами. Ця система повинна забезпечувати своєчасне виявлення загроз, ефективне управління бюджетними ризиками та прозорість публічних витрат.

5. У ході аналізу інструментів фінансового контролю виявлено, що традиційні механізми перевірки та аудиту в умовах війни і криз втрачають свою ефективність без підтримки цифрових технологій. Акцент було зроблено на необхідності глибокої цифровізації системи фінансового контролю – запровадження електронного аудиту, ризикоорієнтованих моделей, цифрового моніторингу транзакцій та онлайн-аналітики. Це дозволить не лише підвищити швидкість виявлення правопорушень, а й закласти підвалини для автоматичного аналізу економічних ризиків.

6. Особливу увагу в роботі приділено загрозам економічній безпеці, які постали внаслідок воєнного стану. Дослідження довело, що ці загрози мають не лише матеріальний вимір (руйнування інфраструктури, зниження ВВП, втрати бюджету), але й правовий, управлінський, соціально-психологічний. В умовах воєнного конфлікту загострюються проблеми тіньової економіки, корупції, неефективного управління фінансовими потоками, що прямо загрожують основам державної стійкості. Саме тому розробка нової моделі кризового бюджетного планування стала однією з рекомендацій дослідження.

7. Аргументовано, що в умовах трансформації економіки потрібен не просто перегляд законодавства, а розроблення нового покоління нормативних актів, які дозволять діяти в умовах непередбачуваності. Ці акти повинні містити гнучкі положення про змінюваність бюджетної структури, пріоритети фінансування, перерозподіл видатків, механізми реструктуризації боргу, режим надзвичайних закупівель. У межах цього процесу важливо уникнути юридичного нігілізму та забезпечити верховенство права навіть у кризовий час.

8. У рамках перспектив вдосконалення механізмів економічної безпеки наголошено на необхідності посилення аналітичної складової державної фінансової політики. Йдеться про створення системи раннього попередження, антикризового прогнозування, фінансових карт ризиків. Прогнозно-стратегічні функції мають бути посилені як у рамках міністерств, так і на рівні місцевих бюджетів. Інформаційна аналітика має інтегруватися в управлінські рішення в реальному часі.

9. Доведено, що забезпечення економічної безпеки неможливе без якісної кадрової модернізації. Сучасний державний фінансовий менеджмент потребує підготовлених спеціалістів з антикризового управління, цифрового аудиту, правового аналізу у сфері фінансів. Запровадження системи навчання, сертифікації та безперервної освіти для фахівців державного сектору має стати складовою загальної політики фінансової безпеки.

10. Необхідною умовою підвищення ефективності системи економічної безпеки визнано міжнародну інтеграцію — не лише як політичну мету, а як джерело практичних стандартів, процедур, механізмів контролю. Зближення з правом Європейського Союзу, приєднання до міждержавних систем моніторингу, гармонізація регуляторних практик із вимогами FATF, OECD, SIGMA дозволить підвищити легітимність дій українських органів та залучити додаткову технічну і фінансову допомогу для реалізації реформ.

11. У цілому, результати курсового дослідження підтвердили, що економічна безпека є динамічним явищем, яке формується в результаті дії низки правових, політичних, соціальних і технологічних чинників. Забезпечення її вимагає нових підходів до фінансово-правового регулювання, де ключовими критеріями повинні бути гнучкість, оперативність, прозорість та відповідальність. Важливо, щоб усі ці підходи не існували на рівні декларацій, а реалізовувалися у формі реальних механізмів, здатних ефективно реагувати на виклики часу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аванесова Н. Е., Сергієнко Ю. І. Концепція економічної безпеки в системі національної безпеки держави. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2019. № 68. URL: <https://doi.org/10.18664/338.47:338.45.v0i68.188979>(дата звернення: 02.05.2025).
2. Бойченко О. К. Економічна безпека підприємства в умовах війни. *І Міжнародна Науково-Практична Конференція Таврійського Національного Університету До 160-Річниці Від Дня Народження В. І. Вернадського. Частина 1*. 2023. URL: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-302-9-75>(дата звернення: 02.05.2025).
3. Бюджетний кодекс України : Кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI : станом на 5 берез. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>(дата звернення: 02.05.2025).
4. Ведмеденко В. Ю. Індикатори економічної безпеки держави. *Збірник матеріалів міжнародної наукової конференції «Другі Гальчинські читання» (Київ, 31 жовтня 2024 р.)*. 2024. URL: <https://doi.org/10.53679/niss-confproceed.2024.13>(дата звернення: 02.05.2025).
5. Данілова Е. І. Економічна безпека: сутність поняття : thesis. 2018. URL: <https://er.knutd.edu.ua/handle/123456789/10001>(дата звернення: 02.05.2025).
6. Загальна політика безпеки, як фундамент економічної безпеки підприємства / М. Верескун та ін. *Сталий розвиток економіки*. 2024. № 1(48). С. 170–175. URL: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2024-48-23>(дата звернення: 02.05.2025).
7. Калініченко Л. Л., Багмут Л. С., Єгорова Ю. В. Інституціоналізація економічної безпеки України. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2021. № 72-73. С. 56–66. URL: <https://doi.org/10.18664/btie.72-73.280362>(дата звернення: 02.05.2025).

8. Кисільова І. Ю. Проєкт економічної безпеки організації. *Financial Strategies of Innovative Economic Development*. 2024. № 3 (63). С. 111–117. URL: <https://doi.org/10.26661/2414-0287-2024-3-63-17>(дата звернення: 02.05.2025).
9. Колмакова О. М. Економічна безпека України: енергетичний аспект. *Комунальне господарство міст. Серія : Економічні науки*. 2019. Вип. 4 (150). С. 45–55.
10. Колодко Н. С. Економічна безпека в умовах повоєнного розвитку. *Національна безпека України в умовах сучасних викликів*. 2023. URL: https://doi.org/10.54929/conf_22_08_2023-04-09(дата звернення: 02.05.2025).
11. Кошельок Г., Пудичева Г. Економічна безпека енергетичних підприємств. *Економіка та суспільство*. 2021. № 28. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-28-43>(дата звернення: 02.05.2025).
12. Кримінальний процесуальний кодекс України : Кодекс України від 13.04.2012 № 4651-VI : станом на 26 груд. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>(дата звернення: 02.05.2025).
13. Литвиненко Т. М. Економічна безпека - важлива функція підприємства. *Теоретичні та прикладні питання економіки*. 2016. Вип. 1 (32). С. 93–101.
14. Мірошніченко М. Етимологія та сутність поняття «економічна безпека». *Education and science of today: intersectoral issues and development of sciences / chair І. Козубай*. 2024. URL: <https://doi.org/10.36074/logos-18.10.2024.001>(дата звернення: 02.05.2025).
15. Міщук Є. В. Методологія оцінювання економічної безпеки стейкхолдерів підприємства як складника його економічної безпеки. *Bulletin of the Kyiv National University of Technologies and Design. Series: Economic sciences*. 2020. Т. 141, № 6. С. 105–118. URL: <https://doi.org/10.30857/2413-0117.2019.6.10>(дата звернення: 02.05.2025).

16. Мосцевенко К. Є. Властивості економічної безпеки підприємств. *Перспективи стабільного економічного розвитку та економічної безпеки: світовий досвід та вітчизняні реалії*. 2024. URL: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-441-5-8> (дата звернення: 02.05.2025).

17. Недобой С. Сутність поняття економічної безпеки. *Економіка та суспільство*. 2024. № 67. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-67-72> (дата звернення: 02.05.2025).

18. Неустроев Ю. Визначення рівня економічної безпеки. *Наукові перспективи (Naukovi perspektivi)*. 2021. № 3 (9). URL: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2021-3\(9\)-296-305](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2021-3(9)-296-305) (дата звернення: 02.05.2025).

19. Онофрійчук О., Яковчук А., Сисюк В. Теоретичні основи економічної безпеки. *Наука і техніка сьогодні*. 2024. № 2(30). URL: [https://doi.org/10.52058/2786-6025-2024-2\(30\)-375-387](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2024-2(30)-375-387) (дата звернення: 02.05.2025).

20. Павлюк К. М. Економічна безпека підприємства : thesis. 2019. URL: <https://er.knutd.edu.ua/handle/123456789/14132> (дата звернення: 02.05.2025).

21. Подмазко О. М. Дефініція сутності категорії «економічна безпека». *Національна безпека України в умовах сучасних викликів*. 2023. URL: https://doi.org/10.54929/conf_22_08_2023-01-03 (дата звернення: 02.05.2025).

22. Про валюту і валютні операції : Закон України від 21.06.2018 № 2473-VIII : станом на 1 січ. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19#Text> (дата звернення: 16.05.2025).

23. Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні : Закон України від 26.01.1993 № 2939-XII : станом на 15 листоп. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-12#Text> (дата звернення: 16.05.2025).

24. Роль економічної безпеки в системі національної безпеки / Н. Васільцова та ін. *Automobile Roads and Road Construction*. 2022. № 112. С. 303–308.

URL: <https://doi.org/10.33744/0365-8171-2021-112-303-308>(дата звернення: 02.05.2025).

25.Стеблянко А. В., Лісов Д. А. Бюро економічної безпеки як суб'єкт забезпечення економічної безпеки. *New Ukrainian Law*. 2021. № 6. С. 187–191. URL: <https://doi.org/10.51989/nul.2021.6.28>(дата звернення: 02.05.2025).

26.Степанова О., Крикун В. Оцінка рівня економічної безпеки підприємства. *Функціонування соціально-економічних систем в контексті цілей сталого розвитку*. Харків, Україна, 2024. URL: <https://doi.org/10.30837/ek.2023.030>(дата звернення: 02.05.2025).

27.Хіміч О. В. Еволюція поняття "економічна безпека": thesis. 2019. URL: <https://er.knutd.edu.ua/handle/123456789/14240>(дата звернення: 02.05.2025).

28.Хомишин І. Детермінація економічної безпеки. *Наше право*. 2023. № 3. С. 239–243. URL: <https://doi.org/10.32782/np.2023.3.36>(дата звернення: 02.05.2025).

29.Шемаєва Л. Г., Онофрійчук В. П. Взаємозв'язок понять: «економічна безпека», «економічна стійкість» та «економічний суверенітет держави». *Розвиток транспортної інфраструктури як драйвер економічного зростання галузей економіки*. 2023. URL: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-294-7-17>(дата звернення: 02.05.2025).